

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Факультет туризму

Кафедра економіки та менеджменту

Завидівська О. І.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з методичними рекомендаціями щодо їхнього виконання

з навчальної дисципліни

„ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

підготовки магістрів

галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

спеціальність 073 „Менеджмент”

Завдання до семінарських занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». 13 с. (денна форма навчання).

Розробник: Завидівська О.І., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол від “10” грудня 2020 року № 5

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

(підпис)

(Павленчик Н.Ф.)
(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Концептуальні засади фінансового менеджменту.

Семінарське заняття № 1

Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Сутність фінансового менеджменту. Фінансовий механізм в управлінні підприємством.
2. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
3. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.
4. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Додаткові запитання:

1. У чому полягає суттєва різниця між фінансами та фінансовими ресурсами підприємства?
2. Яка основна мета та завдання фінансового менеджменту?
3. Надайте стислу характеристику організації фінансового менеджменту на підприємстві.
4. Охарактеризуйте функції фінансового менеджера.
5. Чи відповідають якості та функції фінансового менеджера завданням, які на нього покладено?
6. У чому особливості організації управління фінансами підприємств різних організаційно-правових форм?
7. Що таке механізм фінансового менеджменту? Надайте стислу характеристику його складовим.
8. У чому особливості організаційного забезпечення процесу управління фінансами?
9. Що таке «Центри відповідальності»? Охарактеризуйте їх детальніше.
10. У чому полягає різниця між нормативною (плановою) та фактичною фінансовою інформацією?
11. Які групи користувачів інформації найбільш зацікавлені у забезпеченні прав отримання фінансової інформації про діяльність підприємства?
12. Охарактеризуйте види та джерела фінансової інформації.
13. У чому сутність фінансового контролю на підприємстві?
14. Перерахуйте основних користувачів фінансової інформації про роботу підприємства та висвітліть, які саме дані їм потрібні.
15. Назвіть і охарактеризуйте функції фінансового обліку.
16. Які є основні методи обліку? Розкрийте їх зміст.
17. Які основні форми фінансової звітності в Україні та яка інформація міститься у кожній з них?

Практичні завдання:

Завдання 1. Розглянути запропонований баланс підприємства. Зробити аналіз фінансових ресурсів підприємства, стану власних та позичених коштів. Розглянути запропонований звіт про фінансові результати. Пояснити його

інформаційну цінність та відмінність від балансу підприємства

Завдання 2. За яким принципом краще побудувати систему організаційного забезпечення для: а) великого промислового підприємства; б) торговельного підприємства, яке працює у кількох регіонах; в) багато філіального комерційного банку; г) страхової компанії без філіалів; д) малого підприємства сфери послуг. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 3. Чи згодні Ви з визначенням комерційної таємниці, що міститься в українському законодавстві? Роздрукуйте основні форми фінансової звітності та заповніть їх.

Завдання 4. У чому полягають основні причини зниження достовірності звітної інформації підприємства? Як на Вашу думку можна підвищити якість інформації в процесі обґрунтування управлінських рішень з фінансового менеджменту? Надайте обґрунтоване управлінське рішення.

Семінарське заняття № 2

Управління грошовими потоками на підприємстві

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Грошові потоки як об'єкт фінансового менеджменту.
2. Загальні підходи до управління грошовими потоками.
3. Методи та інструменти оптимізації грошових потоків підприємства.

Додаткові запитання:

1. Що таке грошовий потік підприємства?
2. Як класифікуються грошові потоки підприємства?
3. Що таке вхідний та вихідний грошові потоки підприємства?
4. Охарактеризуйте методи аналізу грошових потоків підприємства.
5. Які етапи включає в себе процес управління грошовими потоками підприємства?
6. В чому полягає суть оптимізації грошових потоків підприємства?
7. Опишіть порядок планування грошових потоків підприємства.
8. Що таке платіжний календар підприємства?
9. Які існують види платіжного календаря підприємства?

Практичні завдання:

Завдання 1. На основі наведених даних розрахувати операційний чистий грошовий потік прямим методом: сплата відсотків за користування позиками— 1000 тис. грн.; грошові видатки на утримання персоналу —1500 тис. грн.; грошові надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) —15000 тис. грн.; інші грошові надходження, які не належать до інвестиційної та фінансової діяльності, — 5000 тис. грн.; грошові виплати за сировину, матеріали, послуги —10000 тис. грн.; отримані відсотки за облігаціями —650 тис. грн.; дохід від реалізації іноземної валюти — 350 тис. грн.; дохід від

інвестицій в асоційовані підприємства —1000 тис. грн.; сплата податку на прибуток — 180 тис. грн.

Завдання 2. На основі наведених даних розрахувати операційний чистий грошовий потік непрямим методом: доходи, не пов'язані з грошовими надходженнями, —1000 тис. грн.; виручка від реалізації продукції —2000 тис. грн.; приріст оборотних активів — 1500 тис. грн.; чистий прибуток від операційної діяльності —1500 тис. грн.; витрати, не пов'язані з грошовими виплатами, — 500 тис. грн.; збільшення поточних зобов'язань — 1000 тис. грн.; одержані штрафи, пені, неустойки — 250 тис. грн.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Система фінансового менеджменту.

Семінарське заняття № 3 Управління прибутком

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Прибуток як об'єкт фінансового менеджменту.
2. Організація та інструментарій управління прибутком.
3. Управління формуванням доходів.
4. Управління витратами. Ефект операційного левериджу.
5. Управління використанням прибутку.

Додаткові запитання:

1. У чому економічна сутність прибутку?
2. Який порядок оподаткування прибутку підприємств в Україні?
3. Охарактеризуйте процес формування чистого прибутку підприємства.
4. З'ясуйте сутність процесу розподілу та використання прибутку. У чому полягає суть аналізу беззбитковості?
5. Якими методами може бути визначена точка беззбитковості?
6. Які фактори впливають на точку беззбитковості?
7. Що таке коефіцієнт маржинального доходу?
8. Що показує запас фінансової міцності?
9. У чому проявляється дія виробничого важеля?
10. Як визначають величину операційного важеля?
11. Як визначають точку беззбитковості для багатомініклатурного виробництва?
12. Які фактори впливають на величину операційного важеля?

Практичні завдання:

Завдання 1. Підприємство має намір виготовляти та реалізовувати виріб А. Витрати на виготовлення становлять: матеріали –10 грн. / шт., заробітна плата –14 грн./шт., решта змінних витрат –21,4 грн./шт., орендна плата –1000 грн., утримання приміщення –120 грн., заробітна плата штатних працівників – 400 грн., решта постійних витрат –600 грн. Ціна можливої реалізації знаходиться в межах від 70 до 80 грн./шт. Визначити, скільки виробів повинно

виготовити та реалізовувати підприємство, щоб його діяльність була прибутковою.

Завдання 2. Підприємство виготовляє автомобілі і реалізовує 400 автомобілів у місяць за ціною 250 тис. грн./шт. Змінні витрати підприємства складають 150 тис. грн./шт, а постійні витрати – 35000 тис. грн. за місяць. Візьміть на себе роль фінансового директора і дайте відповідь на запитання: начальник відділу маркетингу пропонує знизити ціну реалізації на 20000 грн. і одночасно довести витрати на рекламу до 15000 грн. у місяць; відділ маркетингу прогнозує в цьому випадку збільшення обсягів реалізації на 50%. Чи варто схвалити таке рішення?

Завдання 3. Підприємство виготовляє вироби і реалізовує їх за ціною 17 грн. Змінні витрати на одиницю продукції – 9 грн., обсяг продажу – 1200шт. Постійні витрати 4100 грн. Надійшла пропозиція додатково продати 120 шт. за ціною 10 грн. за штуку. При цьому зростуть лише змінні витрати на 1080 грн. Чи вигідна пропозиція?

Завдання 4. Підприємець планує відкрити мале підприємство по виробництву і продажу футбольних м'ячів. Зробивши докладний маркетинг і вивчивши витратну частину цього бізнесу, він зібрав наступні дані;

- Ринкова ціна одного м'яча в упакуванні 20 грош. од.
- Ціна упакування складає 1.00 грош. од. на один м'яч.
- Він може купити необхідне устаткування за 512000 грош. од., термін служби якого складає 5 років із залишковою вартістю 2000 грош. од.
- Повна продуктивність устаткування 4 м'ячі в годину (160 у тиждень).
- На виготовлення одного м'яча використовується сировина вартістю 10 грош. од.

Для виробництва треба найняти одного робітника за контрактом на один рік з оплатою 200 грош. од. у тиждень (52 робочих тижня). Підприємець планує виконувати обов'язки директора фірми з функціями бухгалтера за 1000 грош. од. на місяць. Оскільки підприємство мале, підприємець не планує відкривати свій магазин, а збирається продавати свою продукцію на комісійній основі, платячи 10 відсотків комісійних за один проданий м'яч. Для виробництва м'ячів він орендує приміщення з орендною платою 300 грош. од. на місяць. Істотним питанням є обслуговування устаткування; відповідно до контракту він оплачує 200 грош. од. за кожен цикл роботи устаткування (один цикл складає 100 годин роботи устаткування). Необхідно допомогти підприємцю оцінити точку беззбитковості і визначити обсяг прибутку, якщо відповідно до ринкових умов він може продавати 5000 м'ячів у рік. Підприємця також дуже турбує, чи зможе він додатково найняти секретаря, виплачуючи йому 500 грош. од. на місяць.

Завдання 5. Виручка від реалізації продукції підприємства склала 360000 грн., змінні витрати – 270 000 грн. Валова маржа – 90 000 грн., постійні витрати – 70 000 грн. Прибуток – 20 000 грн. *Розрахувати:* коефіцієнт валової маржі, поріг рентабельності, запас фінансової міцності. За результатами аналізу надати управлінський висновок.

Завдання 6. Підприємство одержало виручку від реалізації у розмірі 35 000 тис. грн. Постійні витрати склали 5400 тис. грн., змінні витрати – 29100 тис. грн. Прибуток – 500 тис. грн. *Визначити* поріг рентабельності (у тис. грн.) і запас фінансової міцності. Що означає зниження запасу фінансової міцності на 3%?

Семинарське заняття № 4 **Управління активами**

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Активи як об'єкт фінансового менеджменту.
2. Управління оборотними активами.
3. Управління необоротними активами.

Додаткові запитання:

1. Що таке оборотні активи і які складові входять до них?
2. Що таке необоротні активи і які складові входять до них?
3. Як класифікуються активи за ступенем ліквідності?
4. Що таке власний оборотний капітал?
5. Які завдання вирішує фінансовий менеджер у ході управління запасами підприємства?
6. Як визначають оптимальну величину партії поставки?
7. Назвіть основні завдання процесу управління дебіторською заборгованістю?
8. Охарактеризуйте типи кредитної політики.
9. Які форми рефінансування дебіторської заборгованості вам відомі? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання:

Завдання 1. Виконати вертикальний і горизонтальний аналіз активів. Зробити висновки щодо їх складу і динаміки.

Завдання 2. За даними фінансової звітності визначити показники ефективності управління запасами. Зробити висновки. Які б заходи Ви рекомендували підприємству для більш ефективного використання запасів?

Завдання 3. Визначити ефективність факторингової операції для підприємця-продавця за наступними даними: підприємство продало банку право на стягнення дебіторської заборгованості на суму 8000 гривень на таких умовах: комісійна плата за здійснення факторингової операції становить 2% від суми боргу; банк надає підприємству-продавцю кредит у формі попередньої оплати його боргових вимог в обсязі 70% від суми боргу; відсоткова ставка за наданий банком кредит становить 15% на рік; середній рівень відсоткової ставки на ринку грошей складає 20% на рік.

Завдання 4. Розрахувати суму власного оборотного капіталу підприємства та визначити тип фінансової стійкості. Дані фінансової звітності для розрахунку за вибором студента.

Завдання 5. Розрахувати тривалість фінансового та операційного циклів за даними фінансової звітності підприємства. Визначити шляхи оптимізації їх тривалості. Дані фінансової звітності для розрахунку за вибором студента.

Завдання 6. ДБЗ торгівельної компанії «Астра» зменшилась на 200 тис. грн. і на кінець звітного періоду становила 150 тис. грн. Скільки грошей у звітному році отримала компанія, якщо на безнадійні борги не списувалася дебіторська заборгованість, але компанія продала свою продукцію в кредит. А виручка від реалізації становить 52000 тис. грн., що на 15% більше ніж торік.

Також проаналізуйте оборотність дебіторської заборгованості і визначте вплив прискорення цієї оборотності на величину виручки в поточному році.

Семінарське заняття № 5

Вартість і оптимізація структури капіталу

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Сутність капіталу підприємства та його види.
2. Вартість капіталу підприємства та порядок її визначення.
3. Фінансовий і сукупний левериджі.
4. Структура капіталу та її оптимізація.

Додаткові запитання:

1. Що таке структура капіталу підприємства?
2. Як вимірюють структуру капіталу?
3. Якими коефіцієнтами можна виразити структуру капіталу підприємства?
4. Чому кредитний капітал коштує дешевше, ніж акціонерний?
5. Що таке вартість капіталу?
6. Які фактори визначають вартість капіталу?
7. Які можливі джерела капіталу для підприємства?
8. Як визначають середньозважену вартість капіталу?
9. У чому полягає дія фінансового важеля?
10. Які дві концепції фінансового важеля існують? У чому їх особливості.

Практичні завдання:

Завдання 1. Банк надає підприємству кредит на умовах 2 грош.од. на кожну наявну у нього 1 грош.од. власних засобів. Своїх грошей підприємство не має, але може залучити акціонерний капітал, почавши випуск акцій. Банк дає кредит по ставці 16%, а акціонери згодні вкладати гроші за умови одержання 22%. Підприємству необхідні 3000 грош.од. Розрахувати зважену середню вартість капіталу підприємства, якщо указана сума буде одержана як за рахунок акціонерного капіталу так і за рахунок кредиту (50/50).

Завдання 2. Визначити обсяг поточної кредиторської заборгованості підприємства у наступному році виходячи з наступних даних: середньорічна сума поточної кредиторської заборгованості підприємства за товарними операціями складає 27000 грн., в тому числі простроченої – 6500 грн.; середньорічна сума поточних зобов'язань за розрахунками підприємства складала 8000 грн., в тому числі простроченої – 1200 грн.; плановий темп приросту обсягу виробництва продукції на наступний рік складає 24%.

Завдання 3. Визначити вартість фінансування відновлення активу за рахунок лізингу при наступних умовах: вартість активу 70000 грн.; термін експлуатації активу 5 років.; авансовий лізинговий платіж 5% та складає 3500 грн.; регулярний лізинговий платіж за використання активу складає 20000 грн. на рік; ліквідаційна вартість активу 10000 грн. ставка податку на прибуток 30%; середня ставка відсотку за банківським кредитом 15% річних.

Завдання 4. Розрахувати ефект фінансового лівериджу АТ “Інвест”, якщо відомо, що валовий прибуток підприємства рівний 5600 грн., процентна ставка за кредит 25%, власний капітал підприємства 12000 грн., залучений капітал підприємства 4850 грн.

Завдання 5. Необхідно оптимізувати структуру капіталу підприємства за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків при консервативному підході до фінансування активів за наступних умов:

1. Планована середньорічна вартість необоротних активів 240000 гривень;
2. Із загальної вартості оборотних активів постійна їх частина 145000 гривень; максимальна додаткова потреба в оборотних активах в період сезонності виробництва (6 місяці) 300000 гривень

Завдання 6. Фірми А і Б мають однаковий капітал і однакову економічну рентабельність капіталу (розраховується як відношення суми прибутку (до відрахування податку) і відсотків за кредит до суми всього капіталу) – 20%.

Розрізняються фірми А і Б структурою джерел фінансування: фірма А має в пасивах 1 млн. грн. власного капіталу і не має позикових засобів, а фірма Б має 500 тис. грн. власного капіталу і 500 тис. грн. позикового капіталу. Прибуток обидва підприємства мають однаковий – 200 тис. грн. Визначити вплив фінансового левіриджу на рентабельність підприємств та надати пропозиції.

Семінарське заняття № 6 **Управління інвестиціями**

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Економічна сутність інвестицій та їх класифікація.
2. Управління реальними інвестиціями.
3. Управління фінансовими інвестиціями.

Додаткові запитання:

1. Які питання охоплює управління інвестиційною діяльністю підприємства?
2. Що таке інвестиції?
3. Що повинен відображати вибір інвестиційних проектів?
4. Які існують типи інвестицій?
5. Які є можливості фінансування інвестиційних проектів для підприємства?
6. Як можна поділити всі джерела інвестиційних ресурсів підприємства?
7. Що таке пасивні інвестиції?
8. Що таке активні інвестиції?

Практичні завдання:

Завдання 1. Підприємство оновлює обладнання для зменшення поточних витрат на виготовлення продукції. Протягом майбутніх 4-х років очікують такі надходження коштів: 1 рік – 10000 грн.; 2 рік – 20000 грн.; 3 рік – 30000 грн.; 4 рік – 20000 грн. Початкові капіталовкладення складаються з таких елементів, грн.: вартість придбання нового обладнання 35000, вартість встановлення обладнання – 2000, кошти від реалізації старого обладнання (за вирахуванням податків) – 2000. Разом коштів – 35000. Додаткові витрати, пов'язані з капіталовкладеннями, становлять 12%.

Визначити чи доцільні капіталовкладення для підприємства, використовуючи метод чистої теперішньої вартості.

Завдання 2. Тривалість інвестицій у створення нового виробництва (нової технологічної лінії) складає 3 роки з розподілом по роках 50%, 25%; 25%. Необхідні обсяги інвестицій у будинки, споруди й устаткування відповідно рівні 250 тис. грош.од., 240 тис. грош. од., 1700 тис. грош. од. Загальний обсяг вкладень в оборотні кошти складає 80 тис. грош. од.

Визначити загальний обсяг прямих інвестицій і його розподіл по роках і структурним складовим з урахуванням наступних співвідношень між складовими інвестицій:

- витрати на пристосування й оснащення складають відповідно 18% і 12% від витрат на устаткування,
- витрати на транспортні засоби складають 15% від суми витрат на спорудження й устаткування,
- витрати на придбання технології дорівнюють половині витрат на устаткування.

Завдання 3. Фірма повинна вибрати один із двох напрямків свого розвитку. Перший напрямок вимагає одноразових інвестицій у розмірі 100000 грош.од. З огляду на зміни ринку, можливі чотири варіанти ситуацій. У випадку першого варіанта фірма може дістати прибуток від вкладеного, капіталу в розмірі 40 %; другий і третій варіанти однакові за результатами, а відрізняються тільки деякими специфічними особливостями, пов'язаними з рекламою, – фірма може одержати прибуток від вкладеного капіталу в розмірі 10 %; четвертий – фірма може понести збитки – 20 % вкладеного капіталу.

Другий напрямок розвитку фірми вимагає такого ж обсягу інвестицій, як і перший; при цьому також можуть виникнути чотири варіанти ситуацій: перший – фірма одержує 70 % прибутку від вкладеного капіталу; другий і третій – по 10 %; четвертий – фірма втрачає 50% вкладеного капіталу. Допоможіть фірмі вибрати варіант її розвитку.

Завдання 4. Грошові потоки за інвестиційним проектом складають у 2006 році 1000 грош.од., у 2007 році –1500 грош.од., у 2008 році – 1500 грош.од., у 2009 і 2010 роках відповідно 1800 і 700 грош.од. Частка безпечних надходжень за експертними оцінками складає у перший рік –95%, у другий – 080%, у третій – 70%, четвертий – 60%, у п'ятій – 40%. Початкові інвестиції однакові і складають 1600 грош.од. Безпечна дисконтна ставка складає 20%. Визначте доцільність даного проекту.

Завдання 5. При вкладенні капіталу у проект А із 100 випадків у 26 було отримано прибуток 3000 грош.од., 2580 грош.од – у 48 випадках, 1790 грош.од. – у 26 випадках. Визначити середній очікуваний прибуток і найменш ризикований варіант інвестиційного проекту.

Завдання 6. Грошові потоки за інвестиційним проектом складають у 2006 році 1000 грош.од., у 2007 році – 1500 грош.од., у 2008 році – 1500 грош.од., у 2009 і 2010 роках відповідно 1800 і 700 грош.од. Початкові інвестиції однакові і складають 1600 грош.од. Дисконтна ставка складає 20%. Визначте доцільність даного проекту.

Завдання 7. Тривалість інвестицій у створення нового виробництва (нової технологічної лінії) складає 3 роки з рівномірним розподілом по роках. Необхідні обсяги інвестицій у будинки, споруди й устаткування відповідно рівні: 400000 грош.од.; 5600000 грош.од.; 52000000 грош.од. Загальний обсяг вкладень в оборотні кошти складає 100000 грош. од.. Визначити загальний обсяг прямих інвестицій і їх розподіл за роками і структурними складовими з урахуванням наступних співвідношень між складовими інвестицій:

- витрати на пристосування й оснащення складають відповідно 15% і 12% від витрат на устаткування;
- витрати на транспортні засоби складають 20% від суми витрат на споруди й устаткування;
- витрати на придбання технології рівні третій частині витрат на устаткування.

Семінарське заняття № 7 **Управління фінансовими ризиками**

Питання, що виносяться на обговорення:

1. Ризики у фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання
2. Методи оцінювання фінансових ризиків
3. Зміст управління фінансовими ризиками
4. Механізми нейтралізації фінансових ризиків

Додаткові запитання:

1. Що таке ризик?
2. Яке повинно бути співвідношення ризику й доходу?
3. Які два основні показники вимірювання ризику?
4. Як результат вимірює середнє очікуване значення?
5. Що таке мінливість і як вона вимірюється?
6. Як визначити величину дисперсії середньоквадратичного відхилення?
7. Що дає визначення коефіцієнта варіації?
8. Які Ви знаєте засоби уникнення ризику?
9. Які є способи уникнення фінансового ризику?

Практичні завдання:

Завдання 1. Згідно з реформою банківської системи, поряд з ощадними банками створено комерційні. У комерційних банках нараховується більший відсоток на вкладені суми порівняно з ощадними, але сам внесок не гарантується. Перед кожним вкладником постає дилема: мати меншу, але гарантовану суму, або більшу, проте з ризиком втратити сам внесок. На перший погляд, ризику підпорядкована лише частина внеску, розміщена в комерційному банку. Який ризик у цьому випадку є наявним? Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 2. Розглянемо агропромисловий комплекс із закінченим циклом виробництва, наприклад цукровий, який складається з двох підкомплексів: вирощування цукрових буряків та переробної промисловості (виробництво цукру). Необхідно визначити раціональну структуру використання ресурсів, спільних для обох підкомплексів. З яким ризиком пов'язаний розподіл ресурсів за умов, коли врожайність сільськогосподарської продукції, як правило, випадкова? Обґрунтуйте свою відповідь.

Рекомендована література

Основна

1. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236с.
2. Дема Д. І., Дорохова Л. М. Фінансовий менеджмент : підручник. Житомир, 2018. 320 с.
3. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ, 2019. 520 с.
4. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 408 с.
5. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с.
6. Фінансовий менеджмент : підручник. / Петро Бечко та ін. Київ: центр навчальної літератури, 2019. 496 с.

Допоміжна:

7. Бердинець М. Д., Сурженко А. В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 352 с.

8. Квасницька Р. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навчальний посібник Львів, Магнолія 2006, 2013. 631 с.

9. Островська Г. Фінансовий менеджмент : підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 512 с.

10. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Знання, 2012. 815 с.

11. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. - 2-ге вид. переробл. і допов. Київ: Знання, 2012. 687 с.

12. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / І. А. Бігдан, Л. І. Лачкова, В. М. Ланкова та ін. – Харків: ХДУХТ, 2017. – 202с.

13. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2013. 375 с.

14. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок : навчальний посібник. Київ : Знання, 2013. 382 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. <http://www.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України

2. <http://www.niss.gov.ua> – сайт Національного Інституту стратегічних досліджень

3. <http://www.europa.eu.int> – сайт ЄС

4. <http://www.cnn.com> – новини CNN

5. <http://www.search.global.epnet.com> – електронний формат наукових журналів

6. <http://www.inf.kiev.ua> – ділова Україна

7. <http://www.infoart.ru8000/misc/news/obzori/htm> – огляд преси

8. <http://www.isi.gov.ua> – матеріали ЄС і РЄ